

Buchalter ułomny, czyli psychologiczne zasady księgowania i liczenia pieniędzy

Autorzy: Piotr Gasparski

Psychorachunkowość, pojęcie wprowadzone przez autora publikacji, to system czynności poznawczych, dzięki którym człowiek radzi sobie z finansami: księguje i przelicza pieniądze. Książka przedstawia zasady psychorachunkowości w sposób kompleksowy.

Jej treść może zainteresować każdego, kto chce wydawać pieniądze w sposób racjonalny, jest jednak przede wszystkim skierowana do psychologów zajmujących się psychologią ekonomiczną, jak również do finansistów świadomych tego, że psychologia ułatwia zrozumienie fenomenów ekonomicznych. Przyda się też zwykłym ludziom, borykającym się z codziennymi kłopotami budżetowymi.

Autor przedstawia tu podstawowe twierdzenia teorii perspektywy i wyprowadza z nich szereg konsekwencji, które nazywa postulatami psychorachunkowości. Dotyczą one księgowania myślowego – przypisania kwot do odpowiednich rubryk, takich jak: bilans otwarcia, rubryki zysków, rubryki strat – oraz sposobów liczenia pieniędzy. Zwykły człowiek jest buchalterem ułomnym i przekształca wielkości kwot zgodnie z przebiegiem specyficznej funkcji psychorachunkowej.

Wywód opiera się na bogatym materiale empirycznym. Jest ilustrowany scenami z życia sympatycznej pary – państwa G. Dzięki temu książkę, która opowiada o sprawach trudnych, czyta się lekko, jak zbiór anegdot, nie odczuwając trudu włożonego w przeprowadzenie badań.

Książka Piotra Gasparskiego stanowi znakomite źródło inspiracji badawczych dla psychologów, kompendium wiedzy o subiektywnych regułach myślenia ekonomicznego dla finansistów i zestaw praktycznych porad dotyczących domowego budżetu.

Piotr Gasparski – dyplom psychologa i doktorat uzyskał w Uniwersytecie Warszawskim. Habilitację otrzymał w Instytucie Psychologii Polskiej Akademii Nauk, w którym do dziś pracuje na stanowisku profesora nadzwyczajnego. Jego zainteresowania to: psychologia poznawcza, psychologia zachowań bezpiecznych i psychologia finansowa. Autor książek „Czy świat jest ruletką. Psychologiczne zasady myślenia kategoriami rachunku prawdopodobieństwa” i „Psychologiczne wyznaczniki gotowości do zachowań bezpiecznych”. Wykładał m.in. na Uniwersytecie Warszawskim, w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej, w Wyższej Szkole Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej.

Spis treści:

Podziękowania 7

O czym i dla kogo jest ta książka? 9

Rozdział 1

Wstęp do psychorachunkowości. Jak odzwierciedlamy ilość? 15

- 1.1. Bernoulli: paradoks petersburski 16
- 1.2. Fechner i Stevens: psychofizyka 20
  - 1.2.1. Fechner: prawo logarytmiczne 20
  - 1.2.2. Stevens: prawo potęgowe 23

1.2.3. Prawo potęgowe i użyteczność pieniędzy	24
1.3. Funkcja rosnąca wklęsła	25
1.4. Kahneman i Tversky: teoria perspektywy	28
1.4.1. Odwzorowanie wielkości finansowych	28
1.4.2. Gra loteriami, czyli metoda badawcza	31
1.4.3. Teoria perspektywy – wątpliwości	34
1.5. Postulaty psychorachunkowości	40

Rozdział 2

Księgowość. Co, jak i gdzie zapisujemy?	47
2.1. Rodzaje ksiąg psychorachunkowych	47
2.2. Bilans otwarcia, czyli punkt odniesienia	55
2.3. Perspektywa zysków i perspektywa strat. Ramowanie	62
2.4. Bilans zamknięcia, czyli efekt szczęśliwego zakończenia	77
2.5. Awersja do strat, czyli unikanie wpisów w rubryce „winien”	87
2.6. Księgowość kreatywna, czyli nierealistyczny optymizm	94
2.7. Hedonomika, czyli jak zapisywać wydatki, aby bilans był jak najmiły	101
2.8. Moje czy cudze?	110
2.9. Ryzykować czy nie?	117
2.10. Księgi psychorachunkowe – podsumowanie	124

Rozdział 3

Rachunkowość i kalkulacja. Co i jak liczymy?	129
3.1. Gdy całość jest tańsza od składników. Efekt subaddytywności ocen	129
3.1.1. Fenomen subaddytywności	129
3.1.2. Eksperymentalna weryfikacja efektu subaddytywności	134
3.1.3. Subaddytywność ocen finansowych	143
3.1.4. Trafność subiektywnych odwzorowań	144
3.2. Gdy drogie jest to, o czym się dużo mówi. Efekt rozczłonkowania opisu	147
3.2.1. Fenomen rozczłonkowania opisu	147
3.2.2. Eksperymentalna weryfikacja efektu rozczłonkowania opisu	151
3.2.3. Abstrakcja i konkret	161
3.3. Gdy wydajemy więcej, niż planowaliśmy. Efekt niedoszacowania	163
3.3.1. Błąd planowania	164
3.3.2. Błąd preliminarza	165
3.3.3. Eksperymentalna weryfikacja błędu preliminarza	167
3.3.4. Efekt niedoszacowania kosztów	172
3.4. Gdy drogie jest droższe, a tanie jest tańsze, niż myśleliśmy. Efekt niedopasowania	176
3.4.1. Fenomen niedopasowania ocen	176
3.4.2. Eksperymentalna weryfikacja błędu niedopasowania	178
3.4.3. Gdy tanie jest tańsze, niż myśleliśmy	182
3.5. Rachunkowość i kalkulacja – konsekwencje praktyczne	183

Rozdział 4

Księgowanie i kalkulacja – podsumowanie	193
--	------------

Spis badań	199
Spis rycin	201
Spis tabel	203

Bibliografia	205
Indeks nazwisk	215
Indeks rzeczowy	219

Załączniki   **223**

Załącznik 1. Przykład pozycji kwestionariusza „Jaką formę płatności wybierasz?”	223
Załącznik 2. Kwestionariusz „Co mnie czeka?”	224
Załącznik 3. Przykłady pozycji kwestionariusza „Szacowanie powierzchni”	225
Załącznik 4. Prezentacja osoby w kwestionariuszu „Kandydat na menedżera”	227
Załącznik 5. Prezentacja funduszu inwestycyjnego Thomas Funds	228
Załącznik 6. Fragment kwestionariusza „Ile to może kosztować?”	231